

اسمی را به همراه داشته و هر چند هم که ممکن باشد، به دلیل موانع قانون کار این امر در کوتاه مدت محقق نشود، منجر به افزایش انتظارات تورمی در قیمت‌ها و دستمزدها شده و نهایتاً تاثیر منفی خود را بر کاهش اشتغال و نیز بالا بردن قیمت‌ها از سوی تولیدکننده خواهد گذاشت.

مالیات بر ارزش افزوده و تبعات تورمی اجرای همزمان طرح تحول اقتصادی

با توجه به اهمیت بسیار زیاد تبعات تورمی اجرایی همزمان طرح تحول در کنار مالیات بر ارزش افزوده در نیمه دوم سال، مقتضی است این موضوع به طور کامل مورد ارزیابی قرار گیرد تا تبعات آن کامل شناخته و مورد ارزیابی قرار گیرد تا رهنمودهای لازم را پیش از اجرا روشن نماید. لذا به عقیده بسیاری تحلیلگران مسایل اقتصادی، این اجرای همزمان، تبعات سوء بسیار زیادی از جمله جهش بالای تورم به همراه خواهد داشت که تاثیر مثبت اصلی‌ترین اهداف طرح مانند هدفمندی و نقدی کردن یارانه‌ها را بسیار کم‌رنگ نموده و نارضایتی عموم از هر دو طرح را به دنبال خواهد داشت.

گفتنی است مطابق این قانون سید کالاهای اساسی اقشار کم‌درآمد در فاز اول اجرای این طرح از این مالیات معاف شده و چون قانون تجمع عوارض نیز برای آنها حذف گردیده، انتظار این است که قیمت این کالاها تغییر نکرده و یا با خوشبینی کاهش هم بیاید. اما بر خلاف این مدعا، نقش انتظارات و چسبندگی به پایین قیمت‌ها در ایران، فعالیت‌های سودجویانه در کنار عدم نظارت قیمتی کافی و حتی عدم امکان آن در تمامی سطوح فروش بخصوص سطوح خرده‌فروشی باعث افزایش قیمت‌ها و تورم در سید کالاهای مورد استفاده اقشار محروم شده و وضعیت آنها را بدتر خواهد کرد.

مالیات بر ارزش افزوده و اثرات توزیعی آن

مالیات بر ارزش افزوده با نرخ یکسان، از آن جا که به مصرف‌کنندگان انتقال می‌یابد، مالیات از نوع نزولی بر درآمد بوده و به خودی خود از نظر توزیع درآمد نامطلوب است. زیرا خانوارهای با درآمد پایین سهم بیشتری از درآمد خود را مصرف می‌کنند و در نهایت نرخ مالیات بر درآمد این خانوارها بیشتر بوده و وزن بیشتری را از سید کالاهای اساسی که عموماً بی‌کشش‌اند نسبت به خانوارهای با درآمد متوسط به بالا به دوش خواهند کشید. در واقع اگر بپذیریم که مشخصه مالیات بر ارزش افزوده، این است که پایه مالیاتی گسترده و نرخ پایین و در حد امکان ثابت داشته باشد، اثر آن در درآمد گروه‌های کم‌درآمد غیر قابل اجتناب است. از سوی دیگر سهم کالاهای ضروری در سید خانوارهای فقیر بیشتر است و در نتیجه بار مالیاتی این خانوارها سنگین خواهد شد. البته درجه تنازلی این مالیات را می‌توان با سیاست‌های دولت از جمله نرخ‌های چندگانه و پرداخت های انتقالی و تمهید یک نظام کارای یارانه‌ای و همچنین معافیت‌های مالیاتی بر سید کالاهای ضروری و نهادهای تولید به لحاظ نقش و اهمیت کالاها در سید اقشار مختلف جامعه و انتخاب پایه مالیاتی مناسب و سعی در گسترش آن و... کاهش داده و توزیع نابرابر درآمد را بهبود بخشید.

مالیات بر ارزش افزوده و آثار آن گام‌های تورم‌زا

کبری لطفی

ایجاد شود و مودیان مالیاتی، تولیدکنندگان، توزیع‌کنندگان و اصناف به دلیل عدم اطمینان کافی به سیستم، زمان بر بودن اجرای آن و استرداد مبلغ خالص پرداختی که به عنوان طلب آنها نزد سازمان امور مالیاتی است و مشکلاتی که در اجرای آن بر آنها بار خواهد شد، قسمت عمده‌ای از مالیات پرداختی خود را بر روی قیمت فروش کشیده و چنانچه این عمل تا انتهای زنجیره ادامه یابد، در نهایت به افزایش عمومی در سطح قیمت‌ها منجر خواهد شد. در واقع تولیدکنندگان علاوه بر تمام گرفتاری‌هایی که دارند باید مامور وصول مالیات هم بشوند؛ چرا که در این طرح به تولیدکنندگان تکلیف شده که مالیات را از مشتری بگیرند و به دولت تحویل بدهند. همچنین تولیدکنندگان بر این اساس مجبورند مالیات بر نهادهای خریداری شده خود را در زمان خرید پرداخت کرده و آن را پس از فروش به صورت طلب از سازمان امور مالیاتی با تاخیر دریافت کنند که این کار سرمایه در گردش آنها را کاهش داده و میل به سرمایه‌گذاری را در آنها می‌کاهد. اظهار هر سه ماه یک بار مالیات، در نظر گرفتن جرایم سنگین برای دیرکرد و مشکلات نپذیرفتن اظهارنامه‌ها از سوی مأموران مالیاتی از دیگر معایب احتمالی این طرح شمرده می‌شود که بی‌شک آثار آن در آشننگی بازار و افزایش سطح قیمت‌ها متبلور می‌شود. عرصه تجارت خارجی هم با وجود اینکه به سبب پاره‌ای محدودیت‌های ناشی از تحریم‌های مالی اخیر با چالش‌هایی جدی خصوصاً در زمینه عدم گشایش اعتبارات اسنادی و نقل و انتقال پول مواجه است. در چنین شرایطی فعالین این عرصه معتقدند قانون جدید مالیات بر ارزش افزوده نه تنها کمکی به حل مشکلات آنان نمی‌کند، که چالش‌هایی جدی را نیز پیش روی آنان قرار می‌دهد، این مساله به ویژه در بخش صادرات به نحوی پیچیده‌تر نمود می‌یابد؛ چراکه اگرچه ظاهراً ضریب مالیاتی در این بخش صفر است، اما صادرکننده باید درصد مالیات افزوده خود را در زمان خرید کالا به واحد اول پرداخت و پس از سه ماه در صورت وجود مدارک و مستندات نسبت به دریافت مبلغ پرداختی خود از سازمان‌های امور مالیاتی اقدام کند که البته این دریافت منوط به اجرای تکلیف توسط فروشنده و واریز به موقع این مالیات به حساب سازمان است. چنین روندی به ویژه جهت آن دسته از صادرکنندگانی که از حجم بیشتر صادرات برخوردار هستند، نیاز به سرمایه در گردش بیشتر طی مراحل اداری و در نهایت بالا رفتن هزینه‌های صادرات را در پی خواهد آورد.

بازخورد این طرح در میان مصرف‌کنندگان نیز اگر برای مالیات بر ارزش افزوده ایستگاه پایانی تلقی شوند با چالش‌هایی چون عدم اطلاع صحیح، نگرانی از به همراه داشتن بار تورمی و بدتر شدن وضع خود در این شرایط بالای تورمی کنونی همراه بوده‌اند. در واقع با ظهور نخستین آثار تورمی پس از اجرای این طرح، مقاومت او را در مقابل کاهش قدرت خرید و تقاضای افزایش دستمزد

نظام مالیات بر مصرف در چارچوب قانون موسوم به تجمع عوارض که تاکنون در حال اجرا بوده، اکثر کالاها را مشمول مالیات و عوارضی جمعاً به نرخ ۳ درصد قیمت قرار می‌دهد. بنابراین با اجرای نظام مالیات بر ارزش افزوده گفته شده به علت جایگزینی آن با قانون تجمع عوارض موجب افزایش محسوسی در سطح قیمت کالاها و خدمات نمی‌شود و به گونه‌ای است که افزایش قیمت کالاها تنها یک بار آن هم در فاز اولیه اجرای آن در حد ۴ تا ۵ درصد خواهد بود. در واقع به عقیده این عده چنانچه مالیات بر ارزش افزوده با نرخ ۳ درصد با حذف مالیات در قانون تجمع همراه بوده و کاهش در نرخ‌های دیگر مالیاتی را به دنبال داشته باشد، آثار تورمی آن اندک و تنها در یک مقطع خواهد بود.

شایان ذکر است که به عقیده بسیاری از تحلیلگران و کارشناسان، اجرا و پیاده‌سازی نظام مالیات بر ارزش افزوده در شرایط کنونی می‌تواند تورم را به طور محسوسی بالا ببرد:

در شرایط فعلی اقتصاد ایران که با رکود تورمی همراه است و انتظارات تورمی در سطح بسیار بالایی است و همچنین حجم نقدینگی بسیار بالا در کنار کسری بودجه بالا و نیز تاثیر روزافزون تحریم اقتصادی ایران بر صنایع و بخش‌های اصلی که اثرات تورمی آن در زیربخش‌ها و قیمت کالاها مشهود است و سیستم‌های ناکارآمد توزیع کالا، سیستم‌های ناکارای فعلی بانکی کشور که کوچکترین کار بانکی در آنها ساعت‌ها زمان می‌طلبد در کنار فضای انتخاباتی و جناح‌گیری احزاب و... در نهایت به تورمی بیش از آنچه مورد انتظار سازمان امور مالیاتی و موافقین نظرات آنهاست خواهد انجامید. در حالی که چنانچه این طرح در شرایط رونق، با اطلاع‌رسانی کامل و هماهنگی و ارتقای سازوکارهای نظارتی و سیستم بانکی که هر دو در صورت اندیشه تدبیر و سیاست‌های به موقع در اجرا می‌توانند به عنوان یک نهاد ضدتورمی عمل کنند، می‌تواند اثرات بازدارنده‌ای بر تورم به جا گذارد. به نظر می‌رسد که به هیچ روی در مقطع کنونی زیرساخت‌های مناسب جهت اجرای این قانون اندیشیده نشده، خصوصاً که از زمان تصویب این قانون در مجلس (خرداد ۸۷) تا اجرای آن (مهر ۸۷) تنها سه ماه می‌گذرد.

علاوه بر این به نظر می‌رسد اجرای این طرح تحت این شرایط با شوک جدیدی برای جامعه همراه باشد.

از طرفی تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان کالا به دلیل عدم آشنایی با اثرات مثبت آن و عدم شفافیت کامل و زود هنگام بودن اجرای این طرح و اینکه باید مالیات در سال دیگر را امسال بپردازند، باعث می‌شود تا نوعی هیجان و سردرگمی در بازار

